

ANNOTATIUNI despre tíera Hatiegului.

(Urmare.)

V. *Beserica romana din Densus.*

Eara preste satu din coló de catra mn. intr'unu siesu redicatu radimatu pe fatia unui dealu mai inaltu se inaltia vestita beserica veche Romana din Densus. Acesta e celu mai vechiu monumentu pastratu de seculi ca unu suvenir cumpanitoriu spre memoria pietatei strabuiloru nostri; acesta é locasiulu celu santu intru carele se pastreadia suspinele miiloru de mii de adoratori, carii cu umilintia au pasitu aici; aceasta e beserica pe carea o canta alesii din lume, si o delineadia spre indestularea dorirei aceloru carii ama antiquitatele!

Aceasta beserica e una claditura de pétra solida, are in lungime 6° in latime earasi 6°, si turnulu in midilocu sau mai bine cupula cu hornoiulu o inaltime de 9°, sau este din vedére din afara o cladire patrata cu unu turnu ca unu hornu. Paretii din afara suntu claditi de petre mari, care nu au fostu anume spre acestu scopu taiéte dupa mesura, ci se vedu a fi aduse din derimaturile Sarmizegetusei de pe la vre o pórtá a cetatii, eara umerii zidirei, carii se intindu catra turnu giur-in-pregiuru si facu acoperisiulu besericeii, suntu claditi de pétra lata mestecata cu caramidi mari, asia in catu injuriile tempului nu potu se menuntiedie din éle, eara turnulu e de petre cioplite inse disproportionatu asiediate; versulu sau mai bine capetulu din susu a hornoiului e de caramida reparatu dupa preavuta forma, si la tus-patru unghiurile pedisiu din susu in giosu in forma triangularia ciuntitu, asia in catu pe linia paretiloru se inaltia planuri oble triangulare, si pe cornuri eara se pogóra ciun-

tituri triangulare, eara acumine sau versu nu are, ci é oblu de asupra ca hornu si si golu din lontru pana in beserica.

In partea besericeii de catra mn. parétele se radima, sau mai bine se infrumsetiadia cu trii colonne de pétra rotunde, din carele una é cadiuta diosu, asiderea au fostu si de catra md., inse din acélea acumu numai una sta in susu, eara celea lalte doue colonne si au perdutu urma pe airlea; in parétele de catra resaritu sau adausu altariulu de fatia, si lunga densulu de catra md. o casutia tainica; feresci in paretii nu suntu, de catu nisce gauri rotunde taiéte in petri cate doue la unu paréte, si asiediate mai la marginea din susu a paretiloru, la paretile de catra resaritu locul feresciloru e acoperitu cu boltitura altariului, totusi in altariu este o ferestuica precumu si la casutia tainica inse acéstea au forma oblunga —, strésini nu suntu, ci pe langa covaitura cladirei le supplinesce unu siriu de caramidi puse in unghiuri triangulare intre zidu, de se vedu ca unu brau, de acéstea mai suntu anca trii braie, unulu de asupra rendului dinteiu de feresci a turnului, si doue braie de asupra rendului alu doilea de feresci langa capetulu din susu alu turnului, aproape unulu de altulu, de asupra acestora se inaltiadia triunghiurile plane finale, dintre carele doue au cate una ferésta lunguétia, eara doue au cate patru gauri in forma crucei asiediate, si nu mai mari ca pentru porumbi; turnulu are mai in diosu 4 feresci multu putinu patrate, si 4 feresci mai in susu oblungi si de a supra eliptice; langa aceasta beserica de catra md. au fostu lipita o casutia oblunga catu parétele inse scunde, ci cu ocaisiunea reparatiunei turnului severita mai nainte de revolutiune sau resipitu boltitura acei casutii mai tóta spre mare stricatiune a edificului; eara in dosulu acesteia acoperisiulu casutiei

acoperisiulu casatiei tainice si a altariului asia suntu cladite din pétra lata si caramidi, si cu costa acuminata pana la ferésta turnului de catra r., in catu de diosu se póte cu picioarele sui pana susu, si in dreptulu despartituri casutiei tainice de altariu stau asiediati 2 lei cu spatele catra o lalta si impreunati in claditura; din susu de lei in acoporiu curiositatea au facutu spartura, pe carea ferinduse privitoriulu ajunge in o golisce la radacina hornului turnului, la acésta golisce pe scara se póte sui din besérica, fiindca in hornoiu de catra r. anume este o fereasta cladita spre acestu scopu —; eara din aceasta golisce earasi pe o fe. restuica laterala de catra m. n. se póte trage omulu in alta golisce, carea de catra m. n., apusu si md. incungiura hornóulu turnului si acolo se inchide.

Sau mai adamsu dupa aceea de crescini si tinda mueriloru, ci prin injuriile tempuriloru, ne fiindu acea cladire destulu de sollida, acumu se afla in ruine, si sta in susu numai zidulu de catra m. n. si de catra apusu.

Si in tempurile recente de osebi sau claditu si turnu pentru campane. Acestea suntu partile vediute din afara a acesteia beserica si situatiunea loru. —

Eara la intrarea in beserica se infatiosadia 4 stelpi patrati asiediati la midiloculu besericeii in distantia de 1° unulu de altulu, fie care stelpu e compusu din cate doue petri monumentale de pétra vertósa, si pe acesteia de asupra se aduna cu putina covaitura boltitura de catra paretu, si se radima claditura turnului, dintre acesti stelpi pe hornoiulu turnului claditu patratu si largu de $\frac{3}{4}$ ^o privitoriulu véde in fundu de asupra ceriulu liberu.

Pe stelpulu celu de adreapta intrarei in pétra monumentale de desuptu pe fatia de catra usia — si pe cei de catra altariu este cate unu calu protuberanter insculptu, eara pe fatia de catra stelpi cu multa silintia sau pututu lége acéstea pana acumu ne esite la lumina:

D. M.
M. TVRR. IPO . . .
ITONI. DEC. COL.
VIX. ANN. LXXIX
P. PLAVTIAE MAXI
VIX. ANN. LXIV
. . . . NINOM
Co MAXIMO DEC
COL VIX. AN. XX . .

Q. MANLIVS
DEC. COL.
MAXIM.
POSVIT.

Pe stelpulu celu dea stenga intrarei in pétra monumentale de asupra, fatia cu stelpulu celu dreptu se lége:

D. M.
G. LONGIN
MAXIMO
VIX AN LVIII
IVLIA AFRO
DISIA CONI
B. M. P.

Pe stelpulu celu dea dreapta de catra altariu — in pétra monumentale de de suptu si de catra altariu se véde cate unu melu fara capu protuberanter sapatu — eara in fatia de catra parétele celu de spre md. este acestu inscisu:

D. M.
C. OCTAVIO NEPOTI
VIX. AN LXX IVLIA
VALENTIA HERESCON
IVGI PIENTISSIMO
FACIENDVM PROCV
RAVIT H. S. E.

Eara pe pétra cea de asupra acesteia fatia cu aceasta scrisore se afla acestu inscisu:

VALERIA CARA
VIX AN XXIX
T. FLAVIVS APER
SCRIBA COL.
SARM. CONIVGI
RARISSIMAE

Mai este pe masa altariului unu monumentu de marmore forte luciitu in catu udatu cu apa si sub umbra luminei au pututu infatiosia urmatoriulu inscisu:

D. M. D. M.
. . . I MODESTAE VALERIAE FELETE
. . . M. VRANIVS VIX ANNIS LII
. DEC.
. CARISSIMAE

Eara pe diosu pavimentulu e pardositu cu caramidi Romane obsigillate cu acéstea littere PRCOS i. e. „Populus Romanus coloniae Sarmizegetuse.“ Eara inscrisele de pe celea lalte petri monumentale

a stelpiloru suntu intr' adinsu scobite cu ciocanu spre a li se oblitera memoria.

Aici in beserica mai este de a observa, cumca din lontru de usia ce duce in casa tainica in paretele de catra apusu se afla unu lemnu patratu de teiu bagatu in zidu in midiloculu caruia este o gauria sfriderita pana afundu. —

Si cumca beserica cu altariulu din vechime au fostu depicte — carea pictura acumu se afla varuita; eara in casa tainica nu se vedu nici urmele a unei murituri simple. —

Asisderea si casutia laterala de catra m. d. lipita langa beserica se vede a fi fostu de crescinii cei vechi depicta.

Asia — esindu din beserica la casutia laterala pe stelpulu din taie alu feresciloru ei — se afla acestu inscristu:

D. B. M.
P. CANDIDAE
VIX. AN. XXV
SEV. CHARIS
SIVS. CONIVGI
BENE MERENTI

P.

Eara pe una petra monumentală langa turnu culcata se mai potz lege:

D. M.
C. M.
IANVAR
VIX. AN. XXI

Asia descriindu — dupa cumu se afla beserica cea antica din Densusu — se ascultamu opinii variante a scriitoriloru despre densa, asia

L. B. de Hohenhaus o tine a fi fostu „Fanum Mavortis. Altii o tinu a fi fostu monumentu sepulchlaru intru memoria lui Longinu a unui povatuitoriu a Ostiloru romane, redicatu de amicii lui pe pulverea trupulu lui imormentata aici „ad densas“, de unde si numele locului Densus.

Eara forma cladirei unii o intarescu a fi Romana — altii Gotica.

Noi inse se estimamu aceste opinii a le intieleptiloru si asia de va fi ertatu se le combinamu.

Cumca Imperatulu Traianu in espeditiunea sa de adoua asupra Daciloru cu graba si cu nalta tarie si intieleptiune intreprinsa au infricatu pe Decebalu regale loru despre unu successu favoritoriu, si asia au trimisu cu graba la Traianu rugatiune, ca sei

trimitia pre unulu din cei mai credintiosi ai sei ca solu spre a trapta cu densulu de pace, Traianu iau deferitu cêrerei si au espeduitu pe Longinu unulu din cei din taie povatuitori ai ostiloru sale, pe acesta vedindulu Decebalu lau detinutu — si sau intorsu la metechne, — si au incunoscintiatu pe Traianu cumca ii va reintôrce pe Longinu de se va retrage cu ostile — si va lasa Dacia in pace; inse Traianu mai multu pretiundu onorea natiunei Romane, ca viatia lui Longinu — mai tare sau interitatu si au pornitu offensiva, Decebalu vrendu a sei despre planurile lui Traianu au socotitu a le stôrce pe acêlea de la Longinu in folosulu seu, inse acesta mai bucurosu au voitu a muri, de catu se descopere taina vrasmasiului seu — si asia au luat veninu; — acumu sosindu ostile Romane dupa multe lupte grêle pene sub murii cetatii regale Sarmizegetusa, Decebalu ca se infricosiedie pe Romani au demantatu ca se spandiure de zidulu cetatii trupulu lui Longinu; aceasta vedindu Traianu si cei de pre langa densulu au mugitu de catraniti, si cu assaltu au cuprinsu cetatea; — eara amicii lui Longinu dupa aceasta catastrofa au cautatu trupulu lui si lau mormentatu „ad densas“ — inse dupa invingerea totala a Daciloru, si descalecarea coloniiloru Romane familia Massimiloru adunandu petrile monumentale a familiei sale — si dôra chiar si petrile zidului sau a portii unde au fostu spendiuratu trupulu lui Longinu mai nainte — carele lesne au puttutu face sub redigerea cetatii dupa simetria Romana, — sau apucatu, si in onorea lui Mavorte Ddieului batailoru au redicatu aici acestu „Fanum“, si fiindca acela Ddieu trebue se vigiledie asupra romaniloru ca unu Zeu tutelare asia „Fanum“ in onorea lui redicatu lau intocmitu cu turnu deschisu spre ceriu; pietatea apoi a urmasiloru familiei au facutu de au adausu casutia tainica pentru oracule — si casa laterale pentru pregatiri de oblate, — inse respinduse idololatria urmatorii crescinatatei sau folositu de aceasta cladire, si mai antaie iau adausu altariu, si iau intocmitu casa laterala dea servi spre rugatiuni crescinesci ca unu pridvoru — eara mai tardiu imultinduse au adausu si tinda mueriloru, ci mutarile temporiloru ne favorabile au neglesu ingrisirea acesteia, si asia au remasu numai acelea cladiri, ce au invinsu cu tempulu.

De aci prea de parte mergu accia — carii vreu a intari cumca numai in sec. alu 17. pietatea

crescinciloru de pe aici putinu pricepatori la architectura au claditu dupa cumu le au venitu in fantasia loru aceasta beserica —; acestia suntu veri din frati cu aceia, carii in anii mai de curendu trecuti au voitu se cuprinda aceasta beserica pe sama magiariloru, ca romanii nimicu se aiba alu seu propriu cu ce aru pute documenta vechitatea sa in aceasta tiara, leaganulu romanimeii, sau mai bine leaganulu familiiloru celoru mai alése din Patria, carele pentru interese materiale, si onore dupa spiritulu seclului intocminduse sau desbinatu de a sa natiune, si sau adausu magiariloru „romine et re“.

VI.

Din drumulu Romei ce intra in cetatea Sarmizegetusa esia curmedisiu spre m. n. catra citadela „Selea“ altu drumu, a caruia urme si acumu se cunosc, acesta cu sierpuri se inaltia de asupra dealului si aici dupa intindere de $\frac{1}{2}$ óra ajunge la locul „Dumbravitiu“ carele in decursulu secliloru trecuti au fostu satu si ruinele besericeii si acumu se cunosc. Remasitiile locuitoriloru de aici sau stremutatu la Farcadinu, si acumu facu comunitatea Farcadinu de susu; de la Dumbravitiu trage drumulu pe de asupra satulu Poeni, si se intinde totu pe spinarea dealului pana la locul „Soci“, acesta anca au fostu altu satu, ci, cumu spunu pe tempulu curutiloru sau pustiitu, si omenii sau dusu in Banatu si au redicatu satulu numitu „Soceni“; de aci drumulu cuprinde tota culmea dealului ce desparte Transsilvania de catra Banatu, si pe deasupra Negoiiu Rechitovei, si a Lunzii Cernii pe la hotarul Vadulu Dobrii se intinde pana la „Dobra“.

La Negoiiu Rechitovei ajunge in acestu drumu „calea Santului“. Aceasta cale se incépe de la Monastirea Prislopu sau a Silvasiului, si pogora prin hotarul Boitiei la satulu Ciula mare, de aci prin Ciula mica ajunge la Rechitova, eara din Rechitova suie calea Santului pe culmea unui ramu a dealului „Varatecu“, si se pogóra in Ableu, de acolo dupa unu suisu micu pogora la Lunca Cernii, si de aci pe fenatiile Rechitovei se intinde pe spinarea unui ramu de dealu pana candu pogora in Negoiiu Rechitovei. —

Aceasta cale a Santului pe unele locuri é ambulata eara pe altele é parasita si pe densa suntu crescuti fagi si stegieri vechi, totusi curatu se pote urmari pe totu locul.

Causa facerei calei acesteia au fostu „Monastirea din Negoiiu.“

Aceasta acumu jace in ruinele sale ca uitata, inse eu din datoria spre a dovedi cumca in vechime anca si pe aici prin codrii acesteia sau prea maritu numele lui Ddieu prin omeni evlavnici ca se nu se stinga memoria acestoru locuri sante le insemnediu.

Monastirea Negoiiu au fostu asediata intr'unu locu romanticu de o asemenare cu acela alu Monastirei Prislopu; stratulu Monastirei e pe locu siesu si au fostu incungiuratu cu ziduri, — zidurile incungiuraturei de catra apusu spre resaritu au fostu de 20°, eara de catra md. spre m. n. au fostu de 12°, in zidulu de catra apusu au fostu casele parintiloru de 7° in lungu sicelariulu é intregu si acumu; porta intrarei au fostu de catra resaritu de $2\frac{1}{2}$ °, eara in midilocu au fostu Monastirea de 5° in lungu si de 3° in latu. —

Afara de aceasta inchisatura de catra m. di la pereulu ce se strecura de catra apusu spre resaritu au fostu mora monastirei, a caria locu si apadusu asia de vii se arata ca cumu nu de ultu sar fi parasitu, eara peste perez se redica calea spre m. di pana la midiloculu dealului, aici se vedu urmele unei cladiri patrate, ce se dice a fi fostu turnulu cu campanele, ca acelea se resune de acolo pe tote vaiile; de la turnu mai in susu suntu urmele pamenturiloru de semantura a Monastirei, asiderea si de catra resaritu pe langa calea Santului este una intinsetura de locu mare, locu de semantura earasi a Monastirei, carea se intinde intre trii hotare si pana adi é proprietate dubia.

Eara locul pe carele jacu derimaturile Monastirei, e impartitu asia in catu partea unde e biserica se tine de unu Iosifu Toporescu din Rechitova, eara partea unde suntu casele parintiloru se numésc proprietatea D. Csulai Lajos din Ostrovu.

De la Monastire ajungundu in „Ableu“ mi sau spusu ca si acesta in vechime au fostu satu, si la locul numitu Titiana-sub-Plaiu se vedu derimaturile besericeii satulu aceluia, remasitiile sateniloru pe verful dealului „Varatecu“ au intemeietu satulu „Mestecanu, ci acesta prin ciurma ea mare la a. 1733 pustiinduse pucinele remasitie sau trasu la Lunca-Cernii, si au sporitu unu satu mare de acestu nume.

(Va urma.)

ДЕСПРЕ КОЛЕРА.

Къ то̀те къ ко̀лера dominéza нѣмаї prin церіле челе маї депъртате але Европей, totъш пѣ ва фї фъръ скопѣ а примї дн квопнтїнцѣ челе че ле днпъртъште D. Dr Vial de Raiat деспре аналіса історїей еї дн „Gazeta de Moldavia“, дн каре іndemнѣ о шї днпъртъшїмѣ аїчї сѣв тїтѣлѣ:

*Цїенѣ пѣвлїкѣ. *)*

Івіреа Хо̀лере. дн знеле локзрї, демї депъртате, не аѣ ангажатѣ а пѣвлїка зрѣторїѣл артїкѣл, каре шї фъръ de астѣ epidemie, тпї поате афла аплїкаціеа са.

Пентрѣ ка сѣ лѣтѣрескѣ маї віне аналісѣл історїей Хо̀лереї дѣпре кѣт амѣ обсерват'о дн Франца шї'н алте локзрї, сѣнт невоїт а да релацие de чееа че с'аѣ фѣкѣт ла Парїс, дн апѣл 1849. ка тѣсѣрѣ ферїтоаре ла іnvazїеа ачестей воале; фъръ днсѣ вре-о іntenціе d'а revendїка іnїціатїва, саѣ d'а дндемна корпѣл medїкал а лѣа кѣтаре саѣ кѣтаре тѣсѣрї, а кѣрора невое пѣ с'аѣ сіmпїт днкѣ

Кѣ тоате къ есте dovedїt, къ чеа маї пѣтерпїкѣ казѣ а dїсволтѣрей ачестей воале костополіте, есте фрїка, de вре-о кѣтева зіле пѣ се ворѣеа алта декѣт деспре апропїереа, ва кіар шї сосїреа ачестей кѣтплїте неміче. Шї аста е рѣл чел маї таре, кѣчї, дакѣ фрїка контацїнеї п'ар фї фост аша de таре, шї с'арѣ фї тѣрпїнїт нѣмаї а лѣа тѣсѣрїле тревїтоаре, пентрѣ ка сѣ се фераскѣ de дѣнса, сѣлѣтатеа пѣвлїкѣ ар аѣеа ателїорациї днсемпате.

Тетереа de колерѣ дн Франца prin тѣсѣрїле че аѣ невоїт а се лѣа дн потрїва еї, аѣ prodѣсѣ ефекте ферїчїте. Еа аѣ пѣсѣ дн мїшкаре комїсіїле санїтаре. Мѣлцї оменї пікадї дн воалѣ дїн казѣа фрїчей, с'аѣ сѣпѣсѣ атѣт дн прївіреа персоанелор лор, кѣт шї дн прївереа локзїонцелор лор, ла неште днгрїжірї de кѣрѣденїї неовїчнвїте, шї каре пѣ се пот доѣндї нічї о-датѣ de ла дѣншїї. Дар фолосѣл чел таре че аѣ prodѣс еа, дн прївіреа іпїеней, дн апїї 1832 шї 1849, п'ар пѣтеа компенза крѣделе непорочїрї че ам сѣферїтѣ.

Демї ферїреа de фрїкѣ есте възпѣ, днсѣ пѣ тревѣе а не'нгрїжі нічї зна дїн тѣсѣрїле че ко-тандѣ іntересѣл сѣлѣтѣдїей пѣвлїче. Пентрѣ ка сѣ даѣ маї віне а'нцелече фолосѣл че потѣ prodѣче

*) Iguene, о парте а medїcїнеї че трактѣ деспре пресервареа сѣлѣтѣдїї.

organizaціїке medїкале шї комїсіїле санїтаре organїzate de къ време, воїѣ поменї чееа че аѣ фѣкѣт комїсіеа санїтарѣ централѣ дїн кареа фѣчеам парте, ла 1849, шї kondїціїле de прїїміре дн черкѣл сѣѣ. Ла Парїс орї че medїкѣ, каре професезѣ шї есерчїтеазѣ къ demїтате професїа са, есте моралїчеште дндаторїт а фаче парте de соціетатеа medїкалѣ іntїендїфїкѣ а квартѣлї зnde локзеште, сѣв сіngѣра kondїціе днсѣ, d'а адѣче шї ел ла ачест центрѣ de емѣлаціе, трївѣтѣл обсерваціїлор сале практиче. Ачесте соціетѣдїї обїчнвїт се адѣн о-датѣ пе сѣлѣтѣшѣл, шї 'н зіле dїференте. Дар, дндатѣ че се анѣндѣ іскареа вре знеї epidemїї, се адѣнѣ дн тоате зімеле, пентрѣ ка сѣ се іmpѣртѣшеаскѣ de резѣлтатѣл обсерваціїлор фїе-кѣрѣеа метѣрѣ, шї de ачел ал челор-л-алте соціетѣдїї, каре ле трансміт prin делегациї. Кѣ кіпѣл ачеста, нїмїк пѣ скапѣ de сѣв vederea корпѣлї medїкал; дн івдїне чеасѣрї ел поате кѣноаште шї іnvazїеа знеї воале, шї тратареа каре се кѣвіне маї віне а'ї онѣне. Пентрѣ вінеле оменїрей ар фї de dorїt, ка претѣгїндене зnde сѣнт маї мѣлцї medїчї, сѣ се formeze асемене соціетѣдїї. De ла челе d'нтѣї семне de апропїере а колереї, фїе-каре соціетате аѣ нзмїт зп комїтет de веїѣре, пентрѣ ка сѣ обсервеze дрѣтѣл воалеї, шї сѣ авїzeze ла мїжлоачеле d'а опрї пѣстіереа еї. Дѣпѣ вре-о кѣтева сеанде, ачесте dзоѣспреzeche комїтете, каре репрезентѣл челе dзоѣспреzeche маїрїе, саѣ квартале а ле Парїсѣлї, хотѣрѣрѣ днфїїндареа знеї комїсії санїтаре централе, зnde фїе-каре арondїсмент сѣ фїе репрезентат, prin знѣл сезѣ маї мѣлцї метѣрї, дѣпѣ махалаоа шї попѣлациеа еї. Ачестѣ комїсіе тревѣеа сѣ се пѣе дн релацие къ тоате локалітѣдїїле зnde есіста воала, саѣ зnde се пѣтеа арѣта' саѣ дн департаменте, саѣ дн алте локзрї стрїеїне, зnde ера datoаре, а делега d'їнтре метѣрїї сѣї, пентрѣ ка сѣ стѣдїеze дрѣтѣл воалеї, шї dїферентеле еї трактѣрї. D. міністрѣ дїн пѣзнтрѣ аповѣл пропѣзїереа ачеста, шї алесе d'їнтре kandidaції не каре 'ї пропѣзїеа комїтееле, не ачел карїї с'аѣ фост окзпнат серїос de ачестѣл квестїе, адекѣ de epidemie.

Адѣтатѣ de адмїністраціеа сѣперїорѣ, комїсіа ачеста фѣкѣз кѣпоскѣт челоралалцїї medїчї, шї локзїторїлор, резѣлтатѣл кончерчетѣрїлор лор, адекѣ: къ кѣрѣденїеа, кѣрѣдїреа каселор шї а дрѣтѣрїлор, сѣнт челе маї възне презерватїве дн контра колереї, шї къ къ кѣт аерѣл че респїрѣ чїнева есте маї кѣрат, къ атѣта е маї нѣдїнѣ еспїс воалеї. А дндаторї не пропрїетарї, а адѣче 'н възл старе

zidăriele каселор знде змізеала дитрецінеа салпетрѣ, змьлиторіе, а фаче капалэріе пентрѣ зой фіе-каре пропріетаріѣ, les plombs, аконеремінтеле каселор, павелеле, ші капалэріе (ruisseaux de cours) пентрѣ ка съ опреаскъ стареа пе лок а апеї, казъ фоарге гравъ де несъпътате. Ба іnvітъ пе оmenї а'шї цїнеа апартаментеле лор дн чеа маї възъ старе де къръценіе, а ле аера, спъла кѣт с'ар пзтеа де десѣ кѣ апъ клорзратъ, а къръді іmіторіе (les latrines), ші а'шї рѣдіка регълат гзпоале де прїн оградъ, рѣтмшїдзріе вегеталелор; а денърта довітоачеле петревзїнчоасе, а къръді а спъла регълат стрателе ші рѣлецеле, ші а се кофорта дн сѣвршїт дзпъ тоате пзпнтеле че ераѣ прескрїсе дн інстрѣкціле асѣпра колереї, пѣвлїкате дн жърнале, ші афїшате пе тоате стрателе ші каселе.

Днѣ пзтър mare де касе дїн кѣтева квартале че ераѣ саї інфектате (кѣ аерѣл стрїкат) саѣ дн пезтїнцѣ де а фї аерїсіте, фзрѣ кзмпзрате шї дъръмате. Полїціа ера порзпчїтъ де а vїzїта каселе поаптеа шї а пѣ лѣса съ се кѣлче прїн тръпселе маї мѣлте іndїvїде де кѣтѣ ар фї пзтѣт еле кѣ коmодїтате кзпрїнде.

Се фѣкзрѣ vїzїте пе ла касе партїкъларе спре а черчета деакъ ачелеа пѣ сзпт сзпѣсе несъпътѣдїе саѣ деакъ локалѣл лор е деажпсѣ пентрѣ пзтерѣл де персоане че ѣл локзїа.

Брїнаре фзрѣ ашезате претзгїнденеа пе знде комїсіа аѣ сокотїт а фї де неапзратъ тревзїнцѣ; фьптънеме пестрате фзрѣ дїтмѣдїте.

Еатъ каре ераѣ мїзлоачеле апзрѣтоаре че комїсіеа централъ пропзнеа шї пе каре гзвернѣл ле прїїmїа кѣ грѣвїре; дїкѣт пентрѣ мїзлоачеле де лекзїре, фз хотзрѣт ка дн фїе-каре кварталъ съ фїе снїгалзрї портатїве, а ле кърорѣ локалїтѣдї съ фїе фїксате, докторї, снїдерї шї дїгрїжїторї съ фїе дензшїдї. Ачестѣ medecїнѣ кѣлтоаре інспектатѣ де метзрїї комїсіеї, трїметеа докторї шї ажзтоареле сале претзгїнденеа знде ера тревзїнцѣ, дн кѣт лїmїнеа пѣ пзтеа іnтра дн снїтал маї пайнте де а'шї арѣта дзререа ка съ се казте аколо. Ачелъ че авеаѣ локзїнцѣ шї фамїліе, ераѣ кзрарїсїдї пе а касѣ, дзпъ пѣлчереа лор. Тоате ераѣ комбїнате; пе ла фїе-каре касѣ де ажзтоаре съ афла кѣте о снїдерїе пентрѣ челе дїтѣїѣ дїгрїжїрї че се пзтеа да волнавїлор, апої кѣте зп редїстрѣ дескїс спре а дїскрїе пзтеле шї локзїнцеле волнавїлор, градѣлѣ воалеї, стареа саѣ месерїа волнавѣлї, кзра ла каре аѣ фост сзпзшї шї

пзтеле докторѣлѣ лор. Прїн ачест мїзлок комїсіеа пзтеа кзпоапте, предзї шї пѣвлїка кзра ачееа че вїндека волнавї маї мѣлдї. Аша кїззвїте де тїмп, спре а кѣзта дн контра атакѣлї мѣсзріе ачесте, деакъ фзрѣ пезтїнчоасе де а опрї марша колереї, фзрѣ дїсѣ дн старе де а дїпедика ка пзтерѣл тордїлор съ фїе кѣ мѣлт маї mare де кѣт ачел дїн 1832, денї пзтзрѣл колерїшїлор фзсѣсе де треї орї маї mare де кѣт ла дїтѣеа пѣвлїре а коалеї.

Medecїna есте ка прездїеа, фїекаре метзрѣ аа еї есте даторїѣ а се жертвї пентрѣ оmenїре, дїтрѣнд дн карїера ачеста ел се леапдѣ де сїне. Тревзе дарѣ неконтенїт а се окзпа ка съ дїтїmїне воалеле прекзт шї лѣдїреа лор, пентрѣ кѣ есте доведїт кѣ пегрїжїреа фаче воалеле кѣ грѣѣ де вїндекат, спре а пѣ зїче кѣ пезтїнцѣ десзорї.

Тїмпѣл кѣлзрїлор аѣ трекзт, аша дарѣ еле пѣ маї пот фї пзтерпїче; деакъ кѣтева каззрї де колерѣ с'аѣ арѣтат, аста се тѣтпѣл атзпчї кїнд кѣлззра ера фоарге mare, шї ла оmenї че veneаѣ де департе шї каре ераѣ обосїдї де остенеалѣ. Іvїреа дїн позѣ ачестеї воале пзмаї есте де темзтѣ дн апѣл ачеста; дар скїмвареа де о-датъ а тїмпѣлѣ шї варїеаціеа температзреї пот провока каззрї де воалъ асемеке кз ачелеа че се араѣт пе кѣлззріе челе пзтерпїче, шї каре аѣ аналоціе кѣ епїdemїа колерїкѣ, шї пзцїн пзмаї волнавѣл съ се дїснїїmїнѣтезе, ачесте іndїspozїції каре обїчнвїт дїнѣ треї саѣ патрѣ зїле, пот а се ирелзпці дїкѣ маї мѣлт шї кѣте о-датъ съ дїсѣфале дїгрїжїрї серїоасе.

Дївѣдѣтзріе маї сѣс арѣтате пе каре дївѣдатѣл шї преа опоравїлѣл пострѣ прогомедїк а кзрзїа зманїтате шї актївїтате сзпт кзпоаскѣте де тоцї пѣ ва лїпсї де а ле пзне дн практикѣ, деакъ пѣ ле аѣ шї пзс пѣнѣ акзт, атѣт спре дїтѣmїнїпареа рѣзлѣ ла дїтѣтпларе кїнд с'ар арѣта маї тзрзїѣ саѣ маї тїмпзрїѣ, кѣт спре а дїпзвїдїна пзтзрѣл волнавїлор, пе каре педїгрїжїреа іціенеї тї осьндешїте пе фїе-каре зї. Дївѣдѣтзріе ачесте зїкѣ, зрмате де ажзторїрї ла дїпрежзраре де іvїреа вїчїлѣлї ачестзїа, пѣ пзшї вор пезтралїза мѣлт десвѣлїреа шї марша воалеї каре есте сзжетѣл ачестзї артїкѣл; дар вор шї ирелдїтѣmїна асепѣлзріе еї кѣ алте воале, вор дїкззража торапѣл шї вор грѣвї вїндекареа ачестор сзферїнде, а кзрора кзрѣ есте де тот сїмплѣ. Шїдереа дн патѣ саѣ дн касѣ, діета, о вѣзтзрѣ рекорїтоаре прекзт lemonada саѣ оршада, апої апѣ де орез

дн каре съ се ваде чинчї саѣ шесѣ альвѣшрї de оѣ днтр'о окъ de аствъ възтврѣ, дндвлчїт кѣ сїрѣп de коажъ de портокалъ пї de кокелико кѣтѣ треї зндїї de фїе-каре. катапластъ de фїлпъ de инѣ, стронїтъ ко дозъзчї саѣ треїзечї нїкѣтврї de laudanum, пѣсе не пѣтѣче de треї орї не зї; спѣ-льрї de шесѣ дн шесѣ орї кѣ апѣ de тѣрѣде саѣ de рѣдѣчїнѣ de палвѣ дн каре съ се пѣе зп патрар de зндѣ de крохмалъ пї чїнчї нїкѣтврї de laudanum de Sydeham; еатѣ мїжлоачеле фолосї-тоаре орї-кѣнд.

Днтр'ѣн алт пѣтвр вїторїѣ воїѣ пѣвлїка іціене прївате, ка тѣсѣрѣ ферїтоаре персоанелор, пре-кѣм пї трѣтареа колереї, чеа маї обшѣште дн-тревзїндагѣ.

Фоарте днкрѣнд пї маї днпїнте de а плека дїн Молдова пентрѣ а'мї зрѣа кѣлѣторїеа mea scientїфїкѣ пї а тѣ днтрѣна ла Парїс, воїѣ пѣ-влїка дн лїмба Ромѣнѣ аналїсѣл зндї тратат de Іціенѣ че акѣм л'ам сѣзршїт, каре пентрѣ чеї че ле вор аеа, ле ва сервї ка о карте de консѣлтаре не фїе-каре зї деакѣ се интересеазъ de сълѣтатеа лор. —

Bial de Raja.

НЕОЛОГИЗМАЛ *)

Дндрептаре.

Адазѣсѣл дїн Nr. 26 ал Фоїеї дїн естан, ин-дрѣнтѣл дїн пѣнт дн пѣнт, аша кѣм зрѣмѣзъ:

Пѣнтѣл 1. *Coleptinne o culeptinne intie-
leptinne* ẽ vine, пентрѣкѣ авем шї-їндемент пѣ
пѣмаї днделес. Кѣлѣгѣторїѣ днделегѣторїѣ
ẽ vine: пѣ се траг дела прїма персѣнѣ чї дела
партечїнїл обсолет дн гѣт с. гѣт але кѣрѣї
зрѣме се афлѣ дн кѣрѣїле векї, de znde пї скрїѣ
зндї *culegutoriu*; сѣѣ дела зп партичїнїѣ че кѣзѣ
сѣл сѣзнѣет кїар шї de пѣ л'ам фї авѣт нїчї одатѣ,
дн *gitu*, de znde скрїѣ алдїї *culegitoriu*, с. маѣ
vine *culegetoriu*. Кѣлѣмшѣне, днделемшѣне, сѣрѣ,
сорїѣ пѣкѣтѣсѣк инконтра аналоѣїѣ вїртѣлї а
лїмвѣ ром.; апої сѣнт сѣперѣлѣе, днсоленте, шї
кїар пентрѣ ачеа пѣсѣферїте.

Zї тот ачѣста деспре дерїватївеле партичїнїе-
лор скрїпт скрїсї: ẽ прѣвїне скрїптѣрѣ, скрї-
пторїѣ, инскрїпчїзне дела скрїпт; скрїсїорїѣ

дела скрїсї; скрїпторїѣ дела скрїт скрїпт *);
дарѣ скрїшѣне, скрїсѣрѣ, скрїсѣчїзне, скрї-
сѣтѣрѣ п'аѣ днделес дн лїмба ромѣнѣ. нїчї кѣ
авем веро лїнсѣ de еле. In спечїе, скрїсѣрѣ
нїчї одатѣ п'ар пѣтѣ съ днсетне ачеа че инделе-
мент пої прїн скрїптѣрѣ; интре скрїсѣрѣ, шї
скрїптѣрѣ ар рѣтѣлѣ totdeazna mare dїферїндѣ,
o dїферїндѣ аналоѣгѣ ачелеїа че есте интре зпсѣрѣ
пї знтѣрѣ, стрїнесѣрѣ шї стрїптѣрѣ: алта ẽ
зпсѣрѣ, алта знтѣрѣ: пѣ афлї фортѣ дн лїмба
ром. каре съ п'авѣ пропрїа са incempare.

Аплѣкѣ че зїсет пѣн' ачї, ла челе че паск дїн
верѣл дїреѣере, шї ла тѣте дерїватївеле вер-
велор de ачѣстѣ категорїѣ. Nz тѣте кѣте се пот
фѣврїка дѣпѣ о алаоѣїѣ кѣрат матерїале, аѣ ин-
траре дн грѣдїна лїмвѣї ромѣне: зпеле ле рѣп-
пїнѣ зѣл фїнд интрекѣторїе, неавнд оїент ла
каре съ де аплѣчї; алтеле фїнд днсоленте; алтеле
ѣрѣпї, ле авомїнѣ спїретѣл шї фїлософїа лїмвѣї.

Атенѣѣ, атеншѣне, in лок de атендїндѣ,
атенѣїзне **), сѣнт пѣсѣферїте. Рѣѣ с'ар форма
атїнда дѣпѣ аналоѣїа кредїндѣ пѣтїндѣ: аче-
стеа се траг дела партичїнїл чел перѣзрѣм кре-
дїте пѣтїнте: ашадар атендїндѣ; пѣ дела
прїма персѣнѣ: атѣчї спре а жѣстїфїка атенѣа
дела attend, ар кѣзѣа съ зїчї крѣѣѣ шї п. . .
пѣ кредїндѣ пѣтїндѣ. Атенѣѣ с'а зїс дела
атенѣїе: фортѣ реа пї маї рѣѣ пропѣчїатѣ.

Пѣнт. 2. Usus est tyranus, се възкѣрѣ de
mare азторїтате in тѣте фѣнчїзїнїле вїедїї оме-
нѣшї, шї маї алес дн лїмвѣ, ма „non usque adeo
ut aut rationem vincat, aut legem tollat“. Се ва
зїче шї тїравїл дакѣ аша зѣл ва вої, ма зїче
сѣ-ва тїравер пентрѣкѣ аша воеск леѣїле лїмвѣї.
O перѣгларїтате пѣ деве сѣферїтѣ а се днлѣдаре
ла прїнчїпїѣ регѣлѣторїѣ de лїмвѣ: пѣчї давлїа
сѣ-шї арѣѣе азторїтатеа de a domnї фортеле еї.

Пѣнт. 3. Прѣвїне: сѣїент пѣ сѣзѣет; флор-
рїн пѣ фїорїн.

Еарѣ маї алес

Пѣнтѣл 4. аша съ се дндрепте:

Интр'о епокѣ de новїлѣ емѣлѣїзне кѣнд се
интрек тоѣї а адазѣере чева ла кѣлѣтра лїмвѣї,
лесне пѣтем рѣтѣчї in проведѣ пѣстрѣ. Detoria

*) Ачѣст партичїнїѣ л'аѣ аѣ italianїї; пої л'аѣ
авем in дерїватїве. Скрїатѣ-л възлѣдѣлор п'аре
лок in лїмба ром.

**) Цїзне о чїзне тот зпа. Цїзне илѣче
Macedoromѣнїлор.

Фіекърѣ есте а инведа лимба віне, дела покор,
дела скригорѣ, веки ши пої, ши а пѣши инainte дн
штїиנדъ: Scribendi recte sapere est et principium
et fons: аша, Sapere, штїинда есте кондицїонеа
прїнципалъ а кълтърѣ лимбеї; ерѣ кондицїонїле
штїиндеї сѣнт инстїгьтеле нацїонаї: пѣмаї кїнд
ва интра лимба пѣстрѣ дн весерїка штїицелор ши
арцїлор фрѣтѣсе, кїнд ва петрѣнде ин тѣте рѣмѣ-
реле вїедїї пѣвлїче, атзпчї се ва нѣтѣ кълтїва ши
са дїмпрезнѣ кѣ нацїонеа; фїндкѣ лимба есте на-
цїонеа, кълтѣра лимбеї есте кълтѣра нацїонеї дн-
сешї, прекѣм с'а zic de тѣлте орї,

Nimik n'am avé de a maї adăpăre la Adăvșă
din Nr. 26.

САЛЪТАРЕ ДЕ АНЪЛ НОЪ.

Длѣлїеї Сале Прїнцип. Грїгорїе Алессандрѣ
Гїка ВВ. *) 1853.

Ластѣ зї де възвѣрїе, ластѣ зї де ферїчїре,
Лїрѣ! че пѣнѣ акѣма тонѣрї инчегашї дѣ ада,
Не-ачел че не фаче віне, ши не дѣче спре шѣрїре,
Н'аї вре Тѣ брѣ че'м лавзї! — Н'аї вре Тѣ брѣа'л кълта?

Прїнд пре взп ал Молдавїеї! Тѣ че пентр'
овштескѣл віне
Те жерфешї кѣ днфокаре! Тѣ де възпѣтѣдї їсвор,
Че спре ферїчїреа Церїї аї датѣ тѣте де ла Тїне,
Шї аї асїгьратѣ орфанѣл кѣ-знѣ ферїче вїїгорѣ!

Аї гьндїт кѣ възвѣрїе, аї гьндїт кѣ сълпѣтѣ
Сѣ ажнїдї ачасѣ зїо песте Цара Та домпїндѣ?
— Сѣ ажнїдї дѣакѣм наїнте, сѣ'инїлїнешї тїзелїде
тѣте;

Сѣ ажнїдї сѣ домпешї секлѣлѣ веселѣ пѣрѣвѣа фїїнд
De а глорїеї вїланте стрѣлѣчеаскѣ а Та фрѣте;
Ферїчїреа, фантѣ-взпѣ Те кондѣкѣ'н таршѣл Тѣѣ;
Наїнтеазѣ, трїзмѣазѣ, ши ка стѣлчеле пре внде,
Реснїѣе тог їнїмїкѣл, авате орї каре рѣѣ.

Шї-ачел каре гѣвернеазѣ дїн а черѣлї тѣрїе,
Кѣ фавѣре Те прївѣаскѣ дїн тронѣї стрѣлѣчїторѣ,
Деедї влаѣѣ ферїче, дее'дї о лѣнѣг Доппїе,
Факѣ, ка патрїеї Тале сѣ фїї Тѣ днлѣдѣторѣ. —

Нѣтеле'дї адоратѣ астѣзїї, коронатѣ де фанте взпѣ,
Ла Прїнципї Ротмїеї де моделѣ егернѣ а ста;
Дїнтр'шн секѣл пѣл'н алтѣл, факѣ'л ел ка сѣ рѣсѣне.
Шї-їнтрѣ тарї варѣадї аї лѣмеї ши пре Тїне-а те а фла.

*) Прїнципїї д'але тїнерїмеї дн арга пїндарїкѣ
віне лѣкрате се ворѣ фоолсї. Р.

Стѣдѣндї жнїї, че 'нвѣдѣтѣрѣ воїдї се вѣ дѣрѣаскѣ!
Орфанї, каре фѣрѣ джнссл ера'дї гата де-а-перї!
Шї Тѣ Молдавїе 'нтрегѣ! Вѣ рѣггадї ка сѣ трѣеаскѣ;
Кѣчї фїїнд сѣв а лѣї тѣлѣ, пѣрѣвѣа ферїче'дї фї! —

Ем. Коволческѣ. стѣд. дн ск. ч. d. Іамї.

КЪНЕЛЕ СОЛДАТЪЛЪ.

Рѣнїт дн рѣзѣоае, солдатѣл кѣзѣсе
Шї 'н пѣдїне зїле кїнїт тѣрї,
Департе д'о пѣтѣ каре дн крескѣсе,
Шї каре 'л їзвї!

Сѣртан, фѣрѣ рѣде, пе дѣртѣрї стрїеїне,
Н'авѣа нїчї прїетенї, нїчї зн ажѣтор,
Нѣ ера фїїндѣ каре сѣ сѣспїне,
Пентр'шн трекѣтор!

Сїнгѣрѣл товарѣшн де пенорочїре,
Сїнгѣраї авѣре, зн кїїне їзвїт,
Шедѣа лѣнѣг джнссл, ши 'н таре мїхнїре
Пѣреа аджнчїт.

Акѣм тот е гата пентрѣ днгронаре,
Акѣм рѣдїк трѣнѣл пе тѣїнї де солдадї,
Чїнсте хотѣрѣжѣ ачелора каре
Мор пентрѣ 'нпѣрадї. —

Дн фрѣтѣеа парадѣї кїїнеле порпеште,
Дїн окїї лѣї шїкѣ лакрїмїї пе пѣтѣжат,
Ка зн їзвїт фрате, ел дн лѣсоцеште
Пѣнѣ ла торпѣжнѣ.

Ачї се опреште, ачї се амѣзѣ,
Nimik пѣ дн фаче а се денѣрта:
Аштеантѣ сѣ 'л стрїѣе, вре као сѣ'л вазѣ
Кїнд с'о дештепта!

Кѣте-одатѣ чѣаркѣ пѣатра с'о рѣдїче,
Кѣте-одатѣ латрѣ дѣп' зн кълѣтор;
Копрїне де дѣрѣре; Вїно, пар' к'ар зїче,
Сѣ'мї даї ажѣтор.

Апої кїнд стрїеїнѣл, де мїлѣ воїеште
А'л траѣе д'о парте, ши храпѣ а'ї да,
Ел днїї пѣеакѣ капѣл, дн пѣтѣжат прївеште,
Шї нїмїк пѣ ва!

De доѣ орї поаптеа, кѣ зѣвреле сале,
Етїсферѣл пострѣ, 'л а днлѣлїт,
Шї сѣртанѣл кїїне дїн локѣл де жале,
А фост пѣлїнсїт!

Дар дн дїмїнеада ачѣа вїїтоаре,
Пе кїнд се дештеантѣ отѣл тѣнчїтор,
Зѣчѣа лѣнѣг гроапѣ, порт де днтрїстаре,
Кїїнеле Azor! Тр. А-скѣ.